

BIBLIOTEKET – TAR DEN LOKALE DEBATTEN

Rapport

Innhold

Biblioteket – tar den lokale debatten	2
Bakgrunn for prosjektet	2
Mål for prosjektet.....	2
Gjennomføring	2
Samlingene	3
Debattene	4
Evaluering.....	5
Ide, mål og budskap.....	5
Gjennomføring	5
Markedsføring.....	5
Biblioteket som debattarena	5
Nytteverdi av kurs og form på prosjekt.....	6
Flere debatter?.....	6
Viktige erfaringer	6
Måloppnåelse og framtidsperspektiv.....	7
Vegen videre for Hedmark.....	7
Prosjektdokumentasjon	8

Biblioteket – tar den lokale debatten

Bakgrunn for prosjektet

Med den nye bibliotekloven som trådte i kraft 1.1.2014 fikk folkebibliotekene synliggjort og styrket en viktig oppgave gjennom ny formålsparagraf. Med bakgrunn i lovens formulering om at «Folkebibliotekene skal være en uavhengig møteplass og arena for offentlig debatt», ønsket fylkesbibliotekene i Sør-Trøndelag, Oppland og Hedmark å gjennomføre et prosjekt hvor folkebibliotekene etableres og styrkes som den viktige samfunnsaktør de er og som en uavhengig møteplass for offentlig debatt i sitt lokalsamfunn. For mange bibliotek er det en forholdsvis ny måte å jobbe på.

Med ny lov skal ikke bibliotekene bare tilgjengeliggjøre og formidle informasjon og litteratur. De skal også ta initiativ, organisere og kanskje være debattledere for, i verste fall, betente lokale saker, så vel som i engasjerende og positive saker. Derfor trenger vi å bygge sterk kompetanse og trygghet rundt det å arrangere debatter i bibliotek.

I 2012 holdt fylkesbibliotekene utviklingsseminarer med støtte fra NB. Prosjektet er en direkte følge av disse seminarer hvor folkebibliotekene uttrykte et ønske og behov for å prøve ut den vanskelige debatten i bibliotekrommet. I den forbindelse lyste blant annet Oppland fylkesbibliotek ut midler til gjennomføring av debatt i bibliotek. Åtte bibliotek fikk støtte. Denne erfaringen er brukt inn i dette felles prosjektet.

Ved å danne et prosjektsamarbeid på tvers av fylker, ønsket fylkesbibliotekene i de tre fylkene å styrke bredden av deltakere, og dermed også erfaringsinnhenting og deling. Fylkesbibliotekene ønsket at kurs og gjennomføring av debatter skulle gi et størst mulig felles kompetanseløft. I tillegg så vi samarbeidet som et grunnlag for et godt nettverk og videre samarbeid på området.

Mål for prosjektet

1. Fylkesbibliotekene i Oppland, Sør-Trøndelag og Hedmark vil med dette prosjektet etablere bibliotekene i fylkene som arena og møteplass for den uavhengige offentlige debatten.

2. Vi ønsker å gi bibliotekarene den nødvendige kompetanse for å være debattarrangør i sitt eget bibliotek ihht den nye bibliotekloven.

Prosjektet skal føre til at tretti bibliotek (ti i hvert fylke) i Oppland, Sør-Trøndelag og Hedmark skal gjennomføre et debattarrangement i løpet av vinter/vår 2015.

Temaene og målgruppene for debattene er opp til hvert enkelt bibliotek som kjenner sitt lokalsamfunn best.

Gjennomføring

Fylkesbibliotekene ønsket at kompetansehevingen skulle være samlingsbasert og målgruppa var ansatte i de til sammen tretti deltakende bibliotekene. Samlingene gikk over to dager med teori, og praktiske oppgaver. Alle deltakende bibliotek har i løpet av prosjektet gjennomført debatt i eget bibliotek.

Ønsket innhold i samlingene var:

- Samling/workshop to dager praktisk konkret arbeid under veiledning av innleide fagfolk
- Kurset legges opp etter samme modell som mange samlingsbaserte studier.

Følgende læringsmål skal belyses i kurset:

- Bibliotekarene/deltagerne skal kunne
 - o Finne aktuelle tema som kan debatteres

- Kjenne ulike debattformer
- Sette sammen et spennende debattpanel/finne riktig debattant/finne riktig innleder/finne riktig debattleder
- Sette opp budsjett for arrangementet/søke støtte
- Finne samarbeidspartnere
- Markedsføre debatten, både i tradisjonelle- og sosiale medier
- Sette opp og bruke lydutstyr, mikrofoner, opptaksutstyr
- Lede en debatt
- Stille de kritiske spørsmålene
- Føle seg trygg som debattleder
- Etterarbeid/rapport/statistikk

Ønsket for debattene var:

- Gjennomføring av debatt i eget bibliotek.
- En evaluering av debattene og kompetansehevingen for at fylkesbibliotekene kan justere kursopplegget for høyest mulig kvalitet ved evt. videreføring i de øvrige bibliotekene i fylkene.

Samlingene

Begge samlingene ble utarbeidet med deltakelse fra alle de involverte prosjektpartnerne. Oppland og Hedmark hadde hovedansvaret for den første samlingen. **Første samling** ble holdt på Hamar. Programmet ble satt opp ut fra ønskete læringsmål og det ble angitt et spesifikt mål for den første dagen, som ble ledet av Erik Wold:

Tirsdag 6. januar

09:00 Registrering

09:30 Velkommen

Randi Langoigjelten, fylkessjef for Kultur, bibliotek og kompetanse

09:45 Kjør debatt! Dagskurs med Erik Wold

Målet med dagen er at deltakerne får en større forståelse av hva det vil si å være en god debatt- og samtaleleder gjennom praktiske erfaringer fra en av Norges mest drevne og dyktige debattledere. Deltakerne får også et innblikk i hvilke forberedelser som ligger til grunn for en god debatt.

11:30 Lunsj

12:30 Dagskurs fortsetter

15:00 Slutt

Onsdag 7. januar

09:00 Revidert biblioteklov – nye muligheter!

Nasjonalbiblioteket

09:45 Pause

10:00 Hva kan bibliotekarene lære av redaktørene?

Reidun Kjelling Nybø, assisterende generalsekretær i Norsk Redaktørforening

10:40 Pause

10:50 Bibliotek for alle?

Kristin Danielsen, biblioteksjef i Deichmanske bibliotek

11:40 Pause

11:50 Da debatten kom til Drammen

Monica Nyhus, biblioteksjef Drammensbiblioteket

12:30 Lunsj

13:30 Kjør debatt! – Hva? Hvem? Hvordan?

Berit Strømshoved, biblioteksjef Lillehammer bibliotek

14:15 Info om veien videre i kurset.

14:30 Vel hjem!

Andre samling ble holdt i Trondheim. Denne samlingen hadde Sør-Trøndelag hovedansvaret for. Første dag ble avsluttet med en debatt i Trondheim folkebibliotek. Paneldeltakere var politikere fra Trondheim kommune og publikum var deltakerne i prosjektet. Under tittelen «Kulturnæring, kulturtæring?» ønsket Trondheim folkebibliotek å sette fokus på de siste årenes økte oppmerksomhet rundt kulturens økonomisk betydning. Kan kunsten få like gode eller bedre vilkår ved å inkorporere mer næring. Kan økt næringsfokus gå utover kunstens autonomi ?

Tirsdag 10. januar

10:00 Biblioteket som debattarrangør. Erfaringer fra Trondheim.

Berit N. Skillingsaas, biblioteksjef Trondheim folkebibliotek

10:45 Pause

10:55 «Litteraturhus Nord-Trøndelag» – arrangørerfaring for små/mellomstore bibliotek.

Kari Hortmann/ rådgiver Nord-Trøndelag fylkesbibliotek

11:30 Tekniske løsninger, teknisk tilrettelegging.

Arild Sørheim, arrangørteamet Trondheim folkebibliotek

12:00 Lunsj

12:45 «Hvordan få pressen på kroken?»

Audun Hagen, pressesjef Rockheim

13:30: Pause

13:40: Hvordan erobre en posisjon som debattarena og få folk til å elske det?

Einar Klomsten og Eva Johnsen, Bennett reklamebyrå

15:50 Pause

19:00 Debatt i biblioteket, Trondheim folkebibliotek

Onsdag 11. januar

09:00 Workshop.

Dagen ledes av Marit Borkenhagen, Festivalsjef for Norsk Litteraturfestival

Dagen organiseres slik:

1) Evaluering av debatten Trondheim folkebibliotek arrangerte – hva fungerte, hva fungerte ikke.

2) Deltakerne deles i grupper etter for eksempel debatttema de skal ha, eller hvor langt de er i planleggingsfasen. Marit Borkenhagen veileder gruppene.

3) Diskusjoner i plenum – praktiske case.

11:30 Lunsj

12:30 Workshop fortsetter

14:45 Vel hjem!

Debattene

Debattene i de tretti bibliotekene ble gjennomført med noe justering av prosjektets framdrift. En del bibliotek trengte lenger tid på å forberede og få gjennomført debatt. Alle ble ført opp i en arrangementskalender, slik at alle deltakende bibliotek skulle ha mulighet til å se hva bibliotekene satte som tema. I etterkant har alle fylt ut et evalueringsskjema, som er lagt ut på prosjektbloggen.

Arrangementskalenderen viser at de første debattene ble holdt i mars 2014, mens det siste ble holdt i mars 2016. Temaene spenner vidt, det samme gjør antall deltakere på debattene.

Arrangementskalenderen ligger på bloggen:

<https://bibliotekettardebatten.wordpress.com/arrangementskalender/>

Evaluering

Når deltakende bibliotek hadde gjennomført debatten, leverte de en evaluering som så ble publisert på prosjektets blogg. Disse evalueringene har hvert enkelt fylkesbibliotek gått gjennom, for å se om det går an å trekke ut erfaringer som er relevante og viktige for fylkes- og folkebibliotekenes videre arbeid med debatter og arrangementer.

Oppsummeringene er sett i sammenheng og enkelte erfaringer er spesielt trukket fram. Fullstendig oppsummering fra hvert fylke er lagt ut på bloggen:

<https://bibliotekettardebatten.wordpress.com/2016/03/03/oppsummeringer-av-evalueringene-fra-bibliotekene/>

Ide, mål og budskap

De mindre bibliotekene har i stor grad vært i tett dialog og samarbeidet med de som har ledet debatten. I et av de mindre bibliotekene opplevde biblioteksjefen at hun som ny, ikke kjente lokalsamfunnet sitt godt nok til at de fikk spisset tema for debatten, slik at det skapte interesse.

Gjennomføring

Oppmøtte deltakere varierte veldig. Flere framhever panelleder som viktig for gjennomføringa og at tett samarbeid i forkant har skapt god gjennomføring. Valg av møteledelse med erfaring fra pressen i flere av bibliotekene ga god støtte til arbeidet med å sette sammen panelet og førte til debatter med god driv og gjennomføring.

Noen av bibliotekene valgte å arrangere, lede og gjennomføre debatten sjøl. Et av bibliotekene erfarte at det ble for mange roller å ha. Også ved et av de andre bibliotekene i Hedmark var biblioteksjefen debattleder. Dette var i en av kommunene, hvor både biblioteksjef og kultursjef var med i prosjektet. Her fungerte det godt og debattleder orienterte og forberedte paneldeltakerne på samme måte som flere av de panellederne som var hentet inn i andre bibliotek.

De to bibliotekene som samarbeidet i Hedmark, brukte noe av det samme tekniske utstyret. Det største biblioteket lånte ut både utstyr og «tekniker» på arrangementet i det minste. Flere av bibliotekene meldte tilbake at det meste av det tekniske fungerte, og flere valgte å leie inn en egen lydtekniker til arrangementet.

Markedsføring

Bibliotekene bruker de kanalene de kjenner, som sosiale medier (facebook), nettsider, arrangementskalendere. Flere har fått inn omtaler i aviser i forkant. Noen vurderte annonser i avisene, men lot det være på grunn av kostnad. Noen brukte lag og foreninger som kanaler for å få markedsført. Flere av kommunene hadde lagt en egen plan for markedsføring av arrangementet.

Biblioteket som debattarena

Et bibliotek opplevde at bibliotekets rolle som uavhengig debattarena måtte diskuteres. Ett bibliotek valgte å kjøre en orienteringssak i kommunestyre for forankring. Flere opplevde det å framtre som profesjonelle som viktig.

En gjennomgående tilbakemelding fra publikum og møteledelse at de aller fleste av bibliotekene fungerte godt som møtearena. Der arrangementene ikke fant sted i bibliotekets lokaler, fanget publikum opp at biblioteket var arrangør. Bibliotekets ledelse sørget for at det ble opplyst om i innledningen og biblioteksjef var til stede og ordnet mye av det praktiske.

Nytteverdi av kurs og form på prosjekt

De fleste synes seminarne i prosjektet har vært nyttige og gode. Bibliotekene opplevde at samlingene ga et godt grunnlag for debattarrangementet i biblioteket. Flere framhever dagen med d Erik Wold som særlig viktig og nyttig. Det er en kommune som opplevde den andre samlingen, som var en arbeidssamling med innledninger, som lite konkret. De skulle ønsket mer praktisk arbeid i forhold til sitt kommende debattarrangement.

Kurs og workshop som del av prosjektet ga gode innspill og hjelp til å planlegge de viktige tingene, og unngå de store forglemmelsene. Workshop ble viktig i forhold til å klargjøre bibliotekets rolle og gi en mere faglig trygghet. Lærerikt, allsidig og interessant.

Noen bibliotek hadde samme ansatte med på samlinger og under arrangement. Dette påvirket kontinuiteten noe for de det gjaldt.

Flere debatter?

Deltakelse i prosjektet har gitt det enkelte bibliotek faglig trygghet og motivasjon til å videreutvikle / utvide sin rolle som møtearrangør. Halvparten av de deltagende kommuner i Sør-Trøndelag har gjennomført eller planlegger gjennomføre flere debatter framover.

Viktige erfaringer

Erfaringene og evalueringene fra debattarrangementene danner grunnlaget for noen konklusjoner. I tillegg til evalueringene som bibliotekene leverte, sendte fylkesbibliotekene også ut et evalueringsskjema hvor vi spurte om:

- Etter å ha gjennomført både seminar og debattarrangement, er det ytterligere kunnskap/praksis du mener dere mangler?
- Har prosjektet gitt deg større trygghet knyttet til å arrangere debatter?
- Kommer ditt bibliotek til å arrangere flere debatter?

16 av 30 bibliotek har svart på denne undersøkelsen. Undersøkelsen er publisert på bloggen:

<https://bibliotekettardebatten.wordpress.com/2016/03/03/svar-fra-bibliotekene-pa-undersokelse/>

Erfaringene er ulike. Men gjennomgående sier bibliotekene at det har vært nyttig, både med samlinger og det å gjennomføre egne debatter. Forankring i egen kommune skjedde på ulikt vis. Flere bibliotek opplever bevisstgjøring på arbeid i kommunen som utviklende og nyttig. Valg av møteledelse med erfaring fra pressen i flere av bibliotekene ga god støtte til arbeidet med å sette sammen panelet og førte til debatter med god driv og gjennomføring. Av de bibliotekene som har svart på undersøkelsen, er det flere som drar fram at prosjektet har vært et godt utgangspunkt for å sette i gang med debattarrangement, de har fått ei god verktøykasse. Samtidig sier mange at det er nå det gjelder og at det er øvelse, trening og praksis framover som er det essensielle for å styrke arrangementskompetansen. Tryggheten er blitt større underveis i prosjektet, tilbakemeldingene fra bibliotekene er tydelig på det. En konklusjon vi synes å kunne trekke, er at tilbakemeldinger fra publikum og møteledelse understøtter dette og viser at bibliotekene fungerte godt som møtearena.

Det er noen ønsker om ytterligere kompetanse- og kunnskapsheving. Det går blant annet på teknisk utstyr, ytterligere arbeid med markedsføring. En annen viktig konklusjon vi kan trekke av prosjektet, er at bibliotekene ønsker å være en arena for offentlig samtale og debatt. Mange sier de bevisst har holdt arrangementer hvor debatten har vært reflekterende framfor konfliktbasert. Av det mener vi å se at bibliotekene er bevisst på hvordan de ønsker å fylle rollen. Noen sier at de ønsker å holde flere debatter, men ikke klarer på grunn av ressurser, men det overveiende flertall ønsker og kommer til å holde flere debattarrangementer. De er opptatt av å få mer erfaring og å gjøre det gjennom prøving.

Måloppnåelse og framtidsperspektiv

Gjennom samlingene og debattarrangementene fikk deltakerbibliotekene både en teoretisk og praktisk kunnskaps- og kompetanseheving i det å være debattarrangør. De fikk økt bevissthet rundt arbeid i egen kommune og de har delt av erfaringene med hverandre. I så måte har prosjektet hatt god måloppnåelse.

Undervegs i prosjektet ble Nasjonal bibliotekstrategi lansert. I strategien er det lagt vekt på en egen satsing for å utvikle bibliotekene som debatt- og litteraturhus. Mange av de deltakende bibliotekene har brukt arrangementene sine til å se på videreutvikling i sitt bibliotek opp mot strategiens visjoner for bibliotekene som gode arenaer for formidling, debatter og andre arrangement. Dette styrker måloppnåelsen ytterligere.

For bibliotekene som har deltatt danner erfaringene fra prosjektet et godt utgangspunkt for å fortsatt jobbe med utviklingen av sine bibliotek, i takt med Bibliotekloven og Nasjonalbibliotekstrategi. For fylkesbibliotekene som har deltatt, vil prosjektet være et godt utgangspunkt i det arbeidet alle har startet og som videreføres på litt ulike vis i de ulike fylkene.

Vegen videre

I Hedmark har vi brukt prosjektet «Ta en bibliotekar og la henne vandre» til å se på hvordan bibliotekene konkret kan gjøre endringer i bibliotekrommet for å fylle rollen som arrangør bedre. Disse erfaringene, sammen med de praktiske erfaringene som er gjort gjennom konkrete debattarrangement i dette prosjektet, vil vi bruke videre. Fylkesbiblioteket jobber aktivt for å få inn gode søknader fra bibliotek i Hedmark på midler til arenavikling. Høsten 2015 arrangerte fylkesbiblioteket i Hedmark derfor tre regionale søknadsseminarer. Fylkesbiblioteket søkte, sammen med bibliotekene, om midler til fysiske endringer og arrangementsserien «Ord underveis». Samlet sett jobber vi sammen med bibliotekene for å få til både gode bibliotekrom og profesjonelle arrangementer.

Fylkesbiblioteket i Sør-Trøndelag fikk tilbakemeldinger på at deltakelse i prosjektet har gitt bibliotekene faglig trygghet og gode erfaringer som møtearrangør. Dette har bl.a. gitt utslag i at rundt 50% av bibliotekene har gjennomført flere debatter og arrangement etter prosjektslutt og inn i 2016. I Sør-Trøndelag har erfaringer fra prosjektet gitt fylkesbiblioteket et godt faglig grunnlag for å initiere prosjektet «Små Scener» - et arenaviklingsprosjekt 2016 støttet av Nasjonalbiblioteket. I prosjektet fokuseres på endringer av bibliotekrommet slik at det skal kunne fungere optimalt ved aktiviteter og arrangement, samt å utvikle og tilby en arrangementsspakke til de 8 deltakende bibliotek. I tillegg gjennomfører 5 av bibliotekene fra «Biblioteket tar den lokale debatten» egne prosjekter som arrangørbibliotek støttet av NB.

Oppland fylkesbibliotek oppfordret til å søke arenaviklingsmidler fra Nasjonalbiblioteket ved siste utlysning, og ga veiledning og rådgivning til folkebibliotekene i fylket under søknadsprosessene. Det bidro til at 22 av 26 kommuner sendte søknad om å utvikle seg videre som møteplass og arrangør.

Vi skal arrangere et bibliotekseminar i samarbeid med Nasjonalbiblioteket under Norsk Litteraturfestival på Lillehammer 24. mai 2016. Seminaret skal primært handle om bibliotekene som arrangør, og er en direkte oppfølging av prosjektet "Biblioteket tar den lokale debatten". Seminaret er åpent for alle interesserte fra hele landet. Mer om seminaret her:

<http://www.oppland.no/fagomrader/fylkesbiblioteket/fylkesbiblioteket-nyheter/linn-ullmann-apner-bibliotekseminar-pa-lillehammer.70505.aspx>

Oppland fylkesbibliotek skal også diskutere bibliotekenes behov og ønsker for videre oppfølging under vårens runde med regionale bibliotekmøter i Oppland. Vi vil da følge opp med konkrete kompetansehevingstiltak. Vi skal også analysere evalueringen av prosjektet nærmere, og sette opp en oppfølgingsplan for høsten 2016.

Samarbeidet oss imellom er også en del av en arbeidsmetodikk fylkesbibliotekene bruker i større og større grad. Ved å gå sammen om prosjekt- og utviklingsarbeid får vi brukt egen kompetanse på tvers av fylker og vi styrker prosjektene og utviklingen gjennom et slikt samarbeid.

Prosjektdokumentasjon

Prosjektets blogg inneholder:

- Mål for prosjektet
- Innhold på samlinger
- Arrangementskalender
- Evalueringer fra debattene
- Svar på undersøkelse i deltakerbibliotekene

<https://bibliotektardebatten.wordpress.com/>